

Jätteestä kierrätetyt aineet ja REACH

Jätteestä tuotettu aine joutuu REACH-velvoitteiden piiriin silloin kun jäte lakkaa olemasta jäte (ei-enää-jäte, end of waste).

REACH-asetuksen mukaan (EY N:o 1907/2006) kaikki EU:ssa valmistetut ja alueelle maahantuodut kemialliset aineet on rekisteröitävä EU:n kemikaalivirastoon (ECHA). Jätteet on kuitenkin rajattu asetuksen velvoitteiden ulkopuolelle (2.2 artikla). Jätteestä hyödynnettyä ainetta ei tietyin edellytyksin tarvitse rekisteröidä, jos sama aine on rekisteröity aiemmin. Hyödyntämisellä tarkoitetaan prosessia (mukaan lukien kierrätys), jossa jäte lakkaa olemasta jäte¹.

Jätelaki

Jätelain (646/2011) etusijajärjestys edellyttää, että jäte on ensisijaisesti valmistettava uudelleenkäyttöön ja toissijaisesti kierrätettävä materiaalina johonkin muuhun käyttöön. Mikäli kierrätys ei ole mahdollista, jäte on hyödynnettävä muulla tavoin, esimerkiksi polttamalla se energiaksi. Jätteen hyödyntämistä energiana, valmistamista polttoaineeksi tai maantäyttöön käytettäväksi aineeksi ei pidetä jätteen kierrätyksenä.

Aine tai esine ei ole jäte vaan sivutuote, jos se syntyy sellaisessa tuotantoprosessissa, jonka ensisijainen tarkoitus ei ole kyseisen aineen tai esineen valmistaminen ja aineella tai esineellä on varma

jatkokäyttö sellaisenaan tai tavanomaisen teollisen käytännön mukaisesti muunnettuna (5 §).

Ei-enää-jätettä

Aine joutuu REACH-velvoitteiden piiriin silloin kun jäte lakkaa olemasta jäte (ei-enää-jäte, end of waste, EoW) tai sivutuote toimitetaan hyötykäyttöön. REACH-asetus tulkitsee valmistusprosessiksi jättemateriaalia sekä kemiallisesti että mekaanisesti muuttavat käsittelyprosessit. Ne hyödyntämisen vaiheet, joiden tuloksena saadaan pelkästään jätteenä luokiteltavaa materiaalia, ovat jätelainsäädännön soveltamisalaan kuuluvan jätteenkäsittelyprosessin osia.

Jätelainsäädäntö edellyttää jätelain 5 §:ssä olevien kriteerien täyttymistä, jotta jätteestä tulee uudestaan kemikaalilainsäädännön piiriin kuuluva tuote. Tarkoista materiaaliakohtaisista kriteereistä, joiden täytyessä jätevaihe lakkaa, voidaan säätää kansallisella tai EU-tasolla. Ne täyttäessään tuotteet saavat ns. EoW-statuksen. Jos jollekin materiaalille ei ole säädetty valmiita kriteerejä, luokituksen arviointi kuuluu viime kädessä viranomaisen tehtäviin.

Jätelain 3 §:n mukaan jätelakia eikä EoW-kriteerejä sovelleta tiettyihin erityisiin jätelajeihin, kuten räjähteisiin, vaan niitä koskevat omat erityissäännökset.

Aineen määrittely jätteenä tai hyötykäyttöön tehdään usein jo toiminnanharjoittajan ympäristölupahakemuksessa (YSA 4.9.2014/713, 3 §), jota varten aineen ominaisuudet ja käyttö tai loppusijoitus kannattaa harkita huolellisesti ja ennakkoiden.

REACH-rekisteröinti

Hyödynnetyn aineen valmistajalla ei ole rekisteröintivelvoitetta, jos hyödyntämisen kautta syntyvä aine on rekisteröity jo aikaisemmin ja hänellä on

käytettävissään aiemmin rekisteröidyn aineen käyttöturvallisuustiedote (jos sellainen vaaditaan) tai artiklassa 32 vaaditut tiedot (artikla 2.7(d)ii). Hyödyntämisen kautta syntyvän aineen täytyy sopia aiemmin rekisteröidyn aineen määrittelyn piiriin (aineen samuus).

Hyödyntämisen suorittavalla laitoksella on käytännössä oltava käytettävissään kaikki käyttöturvallisuustiedotteessa (KTT) edellytetyt tiedot rekisteröidystä aineesta, mukaan lukien rekisteröityä ainetta koskevat altistumisskenaariot, jos sellaisia on, vaikka ne eivät kattaisikaan hyödynnetyn aineen käyttöä. Määräyksellä pyritään siihen, että hyödyntäjät pystyisivät itse laatimaan KTT:n tai toimittamaan muut turvallisuustiedot omissa toimitusketjussa eteenpäin.

Hyödyntäjät eivät normaalisti saa rekisteröijiltä KTT:ta tai muuta REACH-asetuksen IV osaston mukaista turvallisuustietoa rekisteröidystä aineesta, koska jätteen hyödyntäjä ei kuulu REACH-asetuksen mukaiseen toimitusketjuun. Saadakseen käyttöönsä vaaditut turvallisuustiedot hyödyntäjä voi käyttää mistä tahansa luotettavasta lähteestä saatavilla olevaa tietoa rekisteröidystä aineesta, esim. ECHAN verkkosivuilla julkaistua tietoa, mutta sen on varmistettava, ettei se loukkaa tekijänoikeuksia.

Tiedottaminen toimitusketjussa

Hyödynnetystä aineesta on toimitettava asiakkaalle käyttöturvallisuustiedote REACHin 31 artiklan mukaisesti tai 32 artiklan mukaiset tiedot, jos käyttöturvallisuustiedotetta ei vaadita.

Kierrätyspoikkeuksen hyödyntäjällä ei ole REACHin 2 artiklan 7 kohdan d alakohdan nojalla velvollisuutta täyttää mitään II osaston (Aineiden rekisteröinti) velvoitteista, eli kemikaaliturvallisuusraporttia ja altistumisskenaarioita ei tarvitse itse laatia eikä altistumisskenaarioita tarvitse toimittaa osana hyödynnetyn aineen käyttöturvallisuustiedotetta.

Hyödyntäjän on kuitenkin otettava huomioon olemassa olevat tiedot ja ilmoitettava asianmukai-

set riskinhallintatoimenpiteet käyttöturvallisuustiedotteessa, jos sellainen tarvitaan, tai annettava riittävät tiedot hyödynnetyn aineen turvallisesta käytöstä, ellei käyttöturvallisuustiedotetta tarvita.

Olemassa olevaa käyttöturvallisuustiedotetta käyttäessään tai omaa käyttöturvallisuustiedotetta laatiessaan hyödyntäjän on varmistettava käyttöoikeuteen liittyvät mahdolliset rajoitukset ja se, että oma käyttöturvallisuustiedote on vaatimusten mukainen (REACH liite II) ja kattaa asianmukaisesti ja riittävästi sen hyödyntämisen aineen vaaraprofiilin ja asianmukaiset tiedot aineen turvallisesta käytöstä. Keskustelua rekisteröinnin yhteydessä toimitettujen tietojen käytöstä voi käydä esimerkiksi tietojenvaihtofoorumissa (SIEF) jonka jäsen hyödyntäjä on, mikäli on esirekisteröinyt aineen.

Luvat ja rajoitukset

Kierrätysmateriaalin rekisteröijän tulee ottaa huomioon myös REACH-asetuksen luvanvaraisia aineita (liite XIV) ja rajoituksia (liite XVII) koskevat määräykset.

Esineet

Kierrätyksen tuloksena jätteestä voi syntyä myös esineitä. Kierrätettyjen esineiden osalta on otettava huomioon 33 artiklaan perustuvat tiedottamisvelvollisuudet, jotka koskevat esineissä olevia aineita ja 7 artiklan 2 kohdassa mainitut ilmoitusvelvollisuudet, jotka koskevat esineissä olevia, kandidaattiluetteloon sisältyviä aineita.

Hyödynnettyjen materiaalien erityislajit

Jäljempänä olevat esimerkit koskevat materiaaleja, jotka täyttävät jätevaiheen päättymistä koskevat kriteerit ja/tai ovat lakanneet olemasta jätettä yksittäisen viranomaispäätöksen mukaan. Näitä jätelainsäädännön ehdot täyttäviä materiaaleja on pidettävä pääsääntöisesti REACH-asetukseen liittyvän, jätteitä ja hyödynnettyjä aineita koskevan ohjeen (Guidance on waste and recovered substances) mukaisina hyödynnettyinä [aineina](#) (ei seoksina tai esineinä).

- Hyödynnetty paperi
- Hyödynnetty lasi
- Hyödynnetty metalli
- Hyödynnetyt kiviainekset
- Hyödynnetty kumi
- Hyödynnetyt polymeerit
- Hyödynnetyt raakaöljyt
- Hyödynnetyt liuottimet

Hyödynnettyjen materiaalien kuvaukset ja muita lisätietoja ECHA:n toimintaohjeen liitteessä 1:

http://echa.europa.eu/documents/10162/13632/waste_recovered_fi.pdf

Kierrätysmateriaalien kriteerejä

EU:n tasolla on säädetty tarkat, jätevaiheen päättymistä koskevat kriteerit toistaiseksi vain kolmelle materiaalille (lasi, romumetalli ja kupari):

- Hyödynnetty **lasi** (komission asetus (EU) N:o 1179/2012)
- Hyödynnetty (**romu-**)**metalli**, teräs, alumiini, rauta) (neuvoston asetus (EU) N:o 333/2011)
- Hyödynnetty **kupari(-romu)** (komission asetus (EU) N:o 715/2013)

Materiaalin haltijan, joka haluaa tuottaa EoW-kriteerit täyttävää tuotetta, tulee täyttää kaikki em. asetusten vaatimukset.

EoW-kriteereihin kuuluu vaatimuksia syöttöaineen laadulle, käsittelymenetelmille, lopputuotteen laadulle sekä prosessin laadun hallintajärjestelmälle ja sen auditoinnille ja dokumentoinnille.

Komissio suunnittelee parhaillaan ei-enää-jätettä kriteerien säätämistä joukolle muita kierrätettäviä materiaaleja:

- End-of-waste Criteria for Waste Paper: Technical Proposals (**jätepaperi**);
- End-of-waste Criteria for Biodegradable waste (compost/digestate) (**komposti**): Technical Proposals
- Tendered study on the suitability of different waste-derived fuels for end-of-waste status (**jäteöljy**)

- End-of-waste Criteria for Waste Plastic: Technical Proposals (**jätemuovi**)

Lisätietoa suunnitelluista ja säädetyistä kierrätysmateriaalien kriteereistä sekä lainsäädäntötyön etenemisestä EU:n tasolla löytyy verkkosivulta: <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/waste/index.html>

Suomessa ei ole toistaiseksi annettu kansallisia säädöksiä kriteereistä, joiden täytyessä tietty materiaali lakkaa olemasta jätettä. Näin ollen muiden kuin yllä mainittujen materiaalien osalta jää toistaiseksi tapauskohtaisen tulkinnan varaan, milloin tietty jäte lakkaa olemasta jätettä. Tämä arviointi tehdään jätelainsäädännön lähtökohdista, jossa eri kriteerejä on myös mahdollista painottaa toisistaan poikkeavalla tavalla.

Vaikka kierrätettävä materiaali siis olisi REACH-asetuksen tai muussa säädöksessä asetettujen vaatimusten mukainen (esim. lannoitevalmistelaki 539/2006 ja -asetus 12/2007), ja näin ollen sitä olisi tuotekohtaisen säädöksen nojalla sallittua käyttää, on materiaalin täytettävä kaikki muutkin jätelain 5 §:ssä asetetut kriteerit, jotta sen jätevaihe voitaisiin katsoa päättyneeksi. Euroopan komissio on antanut EU:n lannoitevalmisteasetusehdotuksen, jonka mukaan CE-merkitty lannoite tulisi olemaan tuote.

Ympäristönsuojeluviranomainen voi tehdä asiasta päätöksen esimerkiksi ympäristöluvan hakemisen yhteydessä tai valvontaviranomaiselta voi olla mahdollista saada asiasta lausunto mm. ympäristöluvan muuttamisen yhteydessä.

Ympäristöministeriö on laatimassa ohjeistusta mm. kaivettujen maa-aineisten luokittelusta jätteeksi ja hyödyntämiskelpoisuuden arvioinnista. Ohje on tarkoitettu ensisijaisesti viranomaiskäyttöön, eikä sillä ole oikeudellista sitovuutta².

Uusien kansallisen jätelainsäädännön nojalla annettavien ei-enää-jätettä -kriteerien säätämiseen liittyviä asioita voi seurata ympäristöministeriön sivuilta:

http://www.ym.fi/fi-Fi/Ymparisto/Lainsaadanto_ ja_ohjeet/Jatelainsaadanto/Jatteeksi_luokittelun_paattyminen

---

¹ Määritelmät jätelain 6 §

² Maa-ainesten hyödyntäminen - opas kaivettujen maa-ainesten luokittelusta jätteeksi ja hyödyntämiskelpoisuuden arvioinnista luonnos, 20.3.2014

<http://www.ym.fi/download/noname/%7BB2D6384E-7F3D-42D4-AB3E-A009C242131C%7D/97783>

Ei-enää-jätettä

Jätelajeittain voidaan säätää tarkemmin siitä, milloin aine tai esine ei ole enää jätettä (jätelaki 5 §), mikäli:

- se on käynyt läpi hyödyntämistoimen;
- sillä on käyttötarkoitus, johon sitä käytetään yleisesti;
- sillä on markkinat ja kysyntää;
- se täyttää käyttötarkoituksensa mukaiset tekniset vaatimukset ja on vastaaviin tuotteisiin sovellettavien säännösten mukainen;
- sen käyttö ei kokonaisuutena arvioiden aiheuta vaaraa terveydelle tai ympäristölle.

elokuu 2016